

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Wiersholm, Mellbye & Bech advokatfirma AS
v/advokat Erik Thyness
PB 1400 Vika
0115 Oslo

Deres ref
ET-64038

Vår ref
06/2011 FM EDK

Dato
20.12.2006

Klage over Kredittilsynets vedtak om å pålegge endret fremtidig regnskapspraksis for måling av levende oppdrettslaks

1 Sakens bakgrunn

Kredittilsynet fattet 3. februar 2006 likelydende vedtak om å pålegge Pan Fish ASA, Fjord Seafood ASA og Lerøy Seafood Group ASA å endre sin fremtidige regnskapspraksis fra og med delårsrapporten for fjerde kvartal 2005 og årsregnskapet for 2005, slik det er nærmere angitt i vedtakene. Vedtakene pålegger også at sammenligningstall for tidligere regnskapsperioder i fremtidig regnskapsrapportering skal omarbeides tilsvarende. Kredittilsynet foretok visse endringer/presiseringer i vedtakene ved brev 23. mars 2006 til advokatfirmaet Wiersholm, Mellbye & Bech. Vedtakene er omtalt i pkt. 4 nedenfor.

Advokatfirmaet Wiersholm, Mellbye & Bech påklaget på vegne av selskapene vedtakene ved felles brev til Kredittilsynet av 23. februar 2006. Klagerens anførsler er omtalt i pkt. 5 nedenfor.

Kredittilsynet oversendte klagen til departementet ved brev 6. april 2006 (et brev for hvert selskap). Kredittilsynets uttalelse i klagesaken er omtalt i pkt. 6 nedenfor. Det har vært til dels omfattende korrespondanse mellom Kredittilsynet og klagerne i forkant av vedtakene og i forbindelse med forberedelsen av klagesaken. Det gjelder brev fra Kredittilsynet til klagerne høsten 2005 med forespørsler om informasjon (26. august og 3. oktober), foreløpige vurderinger (26. oktober) og forhåndsvarsel om vedtak (15. desember). Klagerne har løpende besvart alle disse brevene. Etter Kredittilsynets forhåndsvarsel har korrespondansen vært med advokatfirmaet Wiersholm, Mellbye & Bech (Wiersholm) som har opptrådt på vegne av klagerne

samlet. Det gjelder søknad (Wiersholm 22. desember 2005) og innvilgelse (Kredittilsynet 6. januar 2006) av forlenget frist for merknader til forhåndsvarselet og klagerne merknader til forhåndsvarselet (Wiersholm 23. januar 2006).

Departementet har oppnevnt et regnskapsfaglig ekspertutvalg som skal gi råd til Kredittilsynet i saker under ordningen for kontroll med børsnoterte foretaks finansielle rapportering. Det regnskapsfaglige ekspertutvalget avga uttalelse i sakene 17. november 2005 og en tilleggsuttalelse i klageomgangen 6. mars 2006.

På bakgrunn av at de sentrale faktiske forhold og rettslige grunnlag er sammenfallende i sakene, at Kredittilsynet har fattet likelydende vedtak og at selskapene har fremmet felles klage, har departementet besluttet å avgjøre klagesakene samlet. Departementets vurdering og vedtak i klagesakene er inntatt i pkt. 7 og 8 nedenfor.

2 Faktisk grunnlag

Kredittilsynets avgjørelse er basert på en gjennomgang av enkelte forhold ved delårsrapporteringen til klagerne i første til tredje kvartal 2005. Klagerne har i disse delårsregnskapene vurdert oppdrettslaks i samsvar med anvisningene i bransjenotatet "Accounting measurement of farmed fish under IFRS" fra mai 2004, jf. også notatet "The limits of reliable fair value measurement in fish farming". Prinsippene oppsummeres i bransjenotatet pkt. 10:

"Fish farming is an agricultural activity to be accounted for under IAS 41. Live fish should be recognised in the balance sheet as a biological asset and measured in accordance with the measurement provisions of the standard.

This memo takes the view that:

- *Mature live fish should be measured with at basis in the observed price of slaughtered fish, which is an application of IAS 41.18 letter b. Adjustment should be made both for logistical, processing and selling costs, and for the risk of price variations until the fish arrives at the market.*
- *Immature small-sized live fish should not be measured by the market price of small-sized slaughtered fish. Because of the difficulties in assessing a reliable fair value measure for this segment of the fish population, it should be measured at cost. This is an application of the exemption from fair value measurement in paragraph 30.*
- *Purchased smolt should be measured at the producer's own cost of conversion. These are applications of the rule of cost as approximation for fair value in paragraph 24."*

Kredittilsynet ga sine pålegg om endring av framtidig regnskapspraksis oppsettende virkning på visse vilkår. På dette grunnlag har klagerne vurdert oppdrettslaks etter de samme prinsippene også i etterfølgende delårsregnskaper og i årsregnskapene for 2005.

3 Rettslig grunnlag

Kredittilsynets vedtak er fattet i medhold av verdipapirhandelloven § 12-1 tredje ledd og forskrift 13. oktober 2005 nr. 1198 om kontroll med børsnoterte utstederforetaks finansielle rapportering § 7.

Etter verdipapirhandelloven § 12-1 tredje ledd første punktum fører Kredittilsynet kontroll med at årsregnskap, årsberetning, delårsregnskap og annen finansiell rapportering fra norske utstedere av omsettelige verdipapirer som er eller søkes notert på børs, autorisert markedsplass eller regulert marked i en annen EØS-stat, er i samsvar med lov og forskrifter. Departementet kan etter annet punktum fastsette forskrifter om slik kontroll og tiltak for å sikre at det blir gitt korrekt informasjon i tilfeller der den finansielle rapporteringen ikke er i samsvar med lov eller forskrifter. Etter forskriften § 7 bokstav a kan Kredittilsynet, hvis den finansielle rapporteringen i dokumenter ikke er i samsvar med lov eller forskrift, pålegge utstederforetak å endre sin fremtidige regnskapspraksis.

Klagesakene gjelder regnskapsføring etter IAS 41 Landbruk. Etter regnskapsloven § 3-9 annet ledd og forskrift 17. desember 2004 nr. 13 om gjennomføring av EØS-regler om vedtatte internasjonale regnskapsstandarder, gjelder forordning (EF) nr. 1725/2003 som forskrift. IAS 41 er tatt inn i denne forordningen.

4 Kredittilsynets vedtak

Kredittilsynet fattet ved brev 3. februar 2006 til henholdsvis Pan Fish ASA, Fjord Seafood ASA og Lerøy Seafood Group ASA likelydende vedtak om å pålegge selskapene å endre sin fremtidige regnskapspraksis, fra og med delårsrapportene for 4. kvartal 2005 og årsregnskapet for 2005, i samsvar med følgende angivelse i avsnitt 3.1 i brevene:

”3.1 Konklusjon

Slaktet laks som omsettes som hel, sløyet fisk, er i regnskapsmessig forstand å anse som en tilsvarende eiendel som levende laks i henhold til IAS 41 ”Landbruk”, punkt 18 bokstav b. Dette gjelder også for såkalt umoden oppdrettslaks. I fravær av observerbare priser i et aktivt marked for levende oppdrettslaks, skal virkelig verdi av levende oppdrettslaks fastsettes med utgangspunkt i observerbare priser i et aktivt marked for den tilsvarende gruppen av slaktet laks (IAS 41.15 og IAS 41.18b). Den alternative metoden med å estimere virkelig verdi som nåverdien av fremtidige netto kontantstrømmer, jf. IAS 41.20, skal ikke benyttes såfremt det eksisterer markedsbestemte priser eller verdier som nevnt i IAS 41.17 og 41.18.

Det eksisterer aktive markeder for omsetning av slik slaktet laks i overensstemmelse med kravene i IAS 41.8. Hvilke størrelser av slaktet laks det normalt eksisterer villige kjøpere og selgere av til enhver tid, vil kunne variere fra marked til marked.

Biologiske eiendeler skal i henhold til IAS 41.9 vurderes til virkelig verdi basert på dens aktuelle plassering og tilstand, herunder den vekt og kvalitet den har på balansedagen. Markedene for slaktet laks er ofte definert ut fra en gitt kvalitet og gruppert i vektklasser. Dette innebærer at levende laks skal verdsettes ut fra observerbare priser på slaktet laks i den vektklasse (hensyntatt justering for vektomregningsfaktor fra levende til slaktet laks) som laksen ville bli omsatt i om den ble slaktet på balansedagen. Den observerbare markedsprisen for den tilsvarende slaktede laksen bør justeres dersom det for eksempel eksisterer kvalitetsforskjeller (IAS 41.18b).

Der foretaket har tilgang til flere alternative markeder for slaktet laks, brukes prisen for slaktet laks i samme tilstand som observeres i det markedet foretaket forventer å benytte (IAS 41.17). Transportutgifter og andre utgifter for å få eiendelen til markedet skal trekkes fra markedspriser for å oppnå virkelig verdi (IAS 41.9). Videre skal innregnet verdi ta hensyn til estimerte omsetningsutgifter, jf. IAS 41.12.

I markeder hvor det eksisterer siste transaksjonspriser av levende smolt som tilfredsstillende kriteriene i IAS 41.18a, skal smolten innregnes til en virkelig verdi fastsatt på basis av disse transaksjonsprisene. I slike tilfeller vil bestemmelsen i IAS 41.31 innebære at oppdrettslaksen må måles til virkelig verdi, enten fastsatt ved hjelp av metodene i IAS 41.17, IAS 41.18, IAS 41.20 eller IAS 41.24, i det resterende av livssyklusen fra smolt frem til avhending.”

Følgende presisering ble gjort i siste delavsnitt i brev fra Kredittilsynet til klagerne av 23. mars 2006:

”I markeder hvor det eksisterer siste transaksjonspriser av levende smolt som tilfredsstillende kriteriene i IAS 41.18a, skal disse prisene benyttes som grunnlag for å fastsette smoltens virkelige verdi. Bestemmelsene i IAS 41.9 og IAS 41.12 innebærer at smolten da skal innregnes til virkelig verdi, hensyntatt transportutgifter og andre utgifter for å få smolten til markedet, fratrukket estimerte omsetningsutgifter.”

5 Klagernes anførsler

Klagen er fremmet i brev 23. februar 2006 fra advokatfirmaet Wiersholm, Mellbye & Bech. Her uttales det at klagernes anførsler for Finansdepartementet for det meste er sammenfallende med de synspunkter som ble fremmet overfor Kredittilsynet i brev 23. januar 2006. Anførsler fra begge brevene gjengis her.

I klagebrevet 23. februar uttales det at:

”Klagen er begrunnet i at Kredittilsynet tar feil i sin rettsanvendelse for så vidt IAS 41. Klagen er videre begrunnet i at Kredittilsynet som medlem av CESR må etterleve de prinsipper for håndhevelse som fremgår av ”Standard no. 1 on Financial Information, Enforcement og Standards on Financial Information in Europe” (CESR-standarden), som igjen synes å være utslag av IFRS-forordningens fortale pkt. 16. En konsekvens av disse

forpliktelsene er at Kredittilsynet som nasjonal håndhever av IFRS skal avstå fra å avgi uttalelser i generelle tolkningsspørsmål.”

I klagen fastholdes det syn at bransjens modell for regnskapsføring av levende fisk er innenfor de generelle krav til slik regnskapsføring etter IAS 41. Klagerne er dessuten av den oppfatning at den metoden som Kredittilsynet forfekter, er i strid med standarden etter som den gir et resultat i konflikt med standardens målsetning.

Klagerne fastholder at umoden laks ikke skal regnskapsføres etter IAS 41.18b. Klagerne anfører for det første at slaktet umoden fisk ikke er en "tilsvarende eiendel" til levende umoden fisk i betydningen i IAS 41.18. Det framgår videre at klagerne heller ikke anser slaktet småfisk fra modne mærer som tilsvarende eiendel til levende umoden (små) fisk.

Klagerne mener at hvorvidt to produkter er "tilsvarende" i IAS 41s forstand, ikke er et spørsmål om likhet i ytre fysisk forstand, men et spørsmål om produktene er kommersielt tilstrekkelig like til at man ut fra observerte markedspriser for det ene produktet kan trekke fornuftige slutninger om det andre produktets verdi. I følge klagen følger det av dette at dersom det er kommersielt noenlunde likeverdige alternativer å slakte eller fortsette oppdrettingen av et dyr på et gitt vekststadium, vil levende og slaktede dyr være sammenlignbare produkter. Dersom dette derimot ikke er kommersielt noenlunde likeverdige alternativer, vil det motsatte være tilfellet. Klagerne anfører at Kredittilsynet tilsynelatende ikke tillegger skillet mellom moden og umoden laks noen betydning. Klagerne opplyser at det blir gjennomført slakt av fisk i mærer hvor fisken er forventet å være slaktemoden og ha en gjennomsnittlig forventet vekt på ca. 5 kg. All fisk vokser imidlertid ikke likt, så noe av fisken i en mær som skal tømmes og slaktes er liten fisk. Når slaktingen gjøres, må også denne småfisken håndteres. Dermed kommer det liten fisk på markedet. Klagerne anfører at denne småfisken som økonomisk ressurs er helt annerledes enn liten levende småfisk i mærer som har lang gjenstående veksttid før slakting. Prisene som faktisk oppnås ved salg av småfisk gir ikke kostnadsdekning for produsentene og har ikke preg av priser som på lang sikt gir likevekt. Klagerne framhever at de har tydeliggjort for Kredittilsynet at anvendelsen av disse prisene i regnskapene ville medføre regnskapsmessige tap hvor det økonomisk sett foregår en kontinuerlig verdiskapning.

Klagerne anfører for det annet at det ikke foreligger noe "aktivt marked" for liten slaktet fisk. Klagerne fremholder at de observerbare markedsprisene for smålaks ikke er representative for den prisen oppdretterne kunne få ved slakting av den umodne fisken. I klagen oppsummeres argumentet slik (brev 23. januar 2006):

"Om vi ser bort fra hovedargumentet om at slaktet fisk ikke er en tilsvarende eiendel til levende fisk, og stiller spørsmålet om vi ville kunne få realisert den umodne fisken til FHL-priser, så er bransjens svar nei. De observerte FHL-prisene for små vektklasser er for marginale til at de kan brukes til å indikere en mulig likvidasjonsverdi for de store beholdningene av umoden fisk."

Klagerne anfører for det tredje at regnskapsføring i samsvar med Kredittilsynets vedtak vil gi et regnskapsmessig resultat i strid med formålet til IAS 41. Klagerne viser til at balanseverdien for en umoden fisk (veksttid i mærl mellom ca. åtte og tolv måneder) målt til virkelig verdi i samsvar med Kredittilsynets vedtak vil være lavere enn kost. Klagerne uttaler:

"Regnskapsmessig vil dette fremkomme som en nedskrivning. Vurderingen av den levende fisken til FHL-priser innebærer derfor i et intervall at det som for oppdretteren anses som en verdiskapning vises i regnskapet som et tap."

Klagerne anfører at smolt ikke kan vurderes etter IAS 41.18a om fastsettelse av virkelig verdi ved å bruke den siste transaksjonsprisen i markedet. Klagerne mener at det ikke er grunnlag for å trekke en konklusjon om at det finnes et marked for smolt som kvalifiserer for verdimåling etter IAS 41.18a. Klagerne oppsummerer:

"Utenom de smoltprodusenter som er spesialisert på eksterne leveranser, er det ingen aktører i laksemarkedet som har godt innsyn i prisfastsettelsen på smolt. Sporadiske observasjoner av omsetning av et ikke-homogent produkt, er et klart upålitelig grunnlag for verdimåling."

Klagerne anfører videre at IAS 41.31 om fortsatt måling til virkelig verdi ikke gjelder for laks fra smoltstadiet. Klagerne uttaler:

"Den som kjøper smolt, måler smolten til anskaffelseskost og. Dette er en virkelig verdi som i fagterminologi kalles inngangsverdi, eller entry value. Den verdien som omtales i IAS 41 er en såkalt utgangsverdi, eller exit value. Anskaffelseskost for kjøperen vil normalt være betydelig høyere enn "virkelig verdi med fradrag for estimerte omsetningsutgifter", som er det som selgeren ville sitte igjen med ved salg. Smoltkjøperen vil kunne observere sin egen anskaffelseskost, men kan vanligvis ikke observere selgerens utgangsverdi."

Klagen er også begrunnet med anførsler som gjelder Kredittilsynets håndhevingskompetanse. I brev 23. februar 2006 står det:

"Klagen er videre begrunnet i at Kredittilsynet som medlem av CESR må etterleve de prinsipper for håndhevelse som fremgår av "Standard no. 1 on Financial Information, Enforcement og Standards on Financial Information in Europe" (CESR-standarden), som igjen synes å være utslag av IFRS-forordningens fortale pkt. 16. En konsekvens av disse forpliktelsene er at Kredittilsynet som nasjonal håndhever av IFRS skal avstå fra å avgi uttalelser i generelle tolknings spørsmål."

I brev 23. januar 2006 står det bl.a:

"Som en konsekvens av ønsket om lik praktisering på tvers av landegrensene er det som kjent oppnevnt et eget tolkningsorgan, IFRIC, under IASB. Dette organets rolle er dels å avgi tolkningsuttalelser for så vidt gjelder nyidentifiserte spørsmål som ikke spesifikt er løst i IFRS, dels å avgi tolkningsuttalelser der ulike nasjonale myndigheter tolker IFRS ulikt eller hvor det er sannsynlig at slik divergerende fortolkning kan oppstå.

I ovennevnte standard fra CESR, prinsipp 20 er viktigheten av enhetlig forståelse, og tiltak for å sikre dette behandlet. Annet og tredje ledd i prinsipp 20 lyder:

'Material controversial accounting issues will be conveyed to the bodies responsible for standard setting or interpretation.

No general application guidance in IFRSs will be issued by the enforcers'.

I kommentarene til prinsippet heter det blant annet:

[...] an accounting or disclosure treatment which is not prohibited by the relevant standards or interpretation should not lead to an enforcement action.

Vi antar at ordlyden i [verdipapirhandelloven] § 12-1 samt Forskriften § 7 er ment å reflektere Norges internasjonale forpliktelser for så vidt gjelder håndheving, idet pålegg om endring bare skal kunne skje dersom den finansielle rapporteringen ikke er i samsvar med lov eller forskrift. Det er et generelt lovtolkningsprinsipp at norsk lov så langt som mulig skal tolkes i samsvar med de internasjonale regelverk Norge har tiltrådt."

Det vises også til at etter CESR-standard nr. 16 skal pålegg om endring eller andre mer inngripende tiltak kun benyttes i tilfeller der det er tale om vesentlig feilrapportering ("material misstatement"). Klagerne uttaler bl.a:

"Etter vår oppfatning representerer ikke bransjens praksis noe brudd på IAS 41, og noe klart brudd er det uansett åpenbart ikke, idet tilsvarende regnskapsprinsipper er benyttet i bransjer som etter vår oppfatning er sammenlignbare."

Klagerne anfører også at Kredittilsynet i sitt vedtak ikke har tatt tilstrekkelig hensyn til betydningen av bransjekunnskap, særlig for å kunne vurdere anvendelsen av begrepene tilsvarende eiendeler ("similar assets") og klart upålitelige ("clearly unreliable").

6 Kredittilsynets uttalelse i klagesaken

Kredittilsynet fastholder sin vurdering av at klagerens måling av oppdrettslaks ikke er i samsvar med IAS 41. Tilsynet viser særskilt til at det regnskapsfaglige ekspertutvalget er enig i Kredittilsynets vurderinger.

Kredittilsynet uttaler bl.a. følgende om det nærmere grunnlaget for vedtakene:

Hovedregelen etter IAS 41 er at biologiske eiendeler skal måles til virkelig verdi med fratrekk for omsetningsutgifter, jf. IAS 41.12. Oppdrettslaks er en biologisk eiendel, jf. IAS 41.5. Det er etter IAS 41 en presumpsjon at virkelig verdi kan måles pålitelig for biologiske eiendeler, jf. IAS 41.30. Bruk av historisk kost som målemetode er en unntaksbestemmelse som bare kan benyttes der visse kriterier er oppfylt.

[...] Dersom det ikke foreligger et aktivt marked for en biologisk eiendel, kan blant annet markedsprisen på tilsvarende eiendeler (hensyntatt eventuelle justeringer) benyttes for målingen av eiendelen, jf IAS 41.18b og pkt. 4 nedenfor.

[...]

Etter Kredittilsynets vurdering er slaktet oppdrettslaks på under 4 kg, i regnskapsmessig forstand, å anse som en tilsvarende eiendel som levende oppdrettslaks på under 4 kg. Det fremgår av vedtaket at for vektklasser hvor det finnes et aktivt marked for hel, sløyet oppdrettslaks, så skal denne observerte prisen anvendes som grunnlag for å fastsette den virkelige verdien av levende oppdrettslaks. [...]

I vedtaket fastsettes det ikke noen vektgrense for hvor det eksisterer aktive markeder for hel, sløyet oppdrettslaks. Kredittilsynet har observert transaksjonspriser på oppdrettslaks i vektklassen 1-2 kg og antar at dette er transaksjoner iverksatt av villige selgere [...]. Markedsforhold er ikke statiske og foretak som avlegger regnskap etter IAS 41 må vurdere markedsforholdene i ulike markeder, og for de ulike vektklasser, ved hver periodiske regnskapsavleggelse for å ta stilling til om kriteriene til aktive markeder er oppfylt eller ikke.”

Kredittilsynet kommenterer klagerens anførsel om at prisene som faktisk oppnås ved salg av småfisk ikke gir kostnadsdekning for produsentene. Tilsynet uttaler bl.a:

”I kommentarene til forhåndsvarselet ble det anført at anvendelse av disse prisene vil medføre regnskapsmessig tap. Klagerens konsekvensutredning som følger av kommentarene til forhåndsvarselet, synes å basere seg på at man benytter observerte priser for omsetningen av slaktet laks til å verdsette laksen fra og med 1,2 kg levende vekt. For øvrig synet det som om at slaktekostnaden per kg for laks på 1-2 kg (11 kroner) var over dobbelt så høy som slaktekostnaden per kilo for laks på 2-3 kg. En forutsetning her var at tilgjengelig spesialutstyr for å muliggjøre maskinell slakting av fisk under 2,2 kg, ikke ble benyttet.

[...] Etter Kredittilsynets skjønn vil klagerens anførsel om at anvendelsen av disse prisene [observerte priser for ulike vektklasser] vil medføre regnskapsmessig tap, i ikke-uvesentlig grad avhenge av hvilke vektklasser det til enhver tid eksisterer aktive markeder for, kostnadseffektivitet mv.”

Kredittilsynet kommenterer klagerens anførsler om at internasjonale regnskapspraksis for bruk av IAS 41 er uensartet. Tilsynet uttaler bl.a:

"Kredittilsynet har registrert klagerens observasjoner av internasjonal praksis med interesse. Kredittilsynet har også vurdert internasjonal praksis. I denne forbindelse har Kredittilsynet observert at det australske lakseoppdrettsselskapet Tassalt Group Ltd (omtalt i klagerens opprinnelige bransjenotater) i sitt første avlagte IFRS årsregnskap redegjør for at hele biomassen er vurdert til "net market value". Andre forhold som Kredittilsynet registrerte i sin gjennomgang av internasjonal praksis er for eksempel Stora Ensos praksis under IAS 41, hvor alternative estimater på virkelig verdi av skog (med livssyklus på 80+ år før høsting) ikke har blitt ansett å være klart upålitelige."

Kredittilsynet kommenterer klagerens anførsler om at vedtaket gir resultater som er i konflikt med målsettingen til IAS 41 og som ikke gir et rettvise uttrykk for verdiene og verdiskapingen i foretaket. Tilsynet uttaler bl.a:

"Av introduksjonen til IAS 41 følger det at et av hovedformålene med standarden er å introdusere en bedre modell for regnskapsmessig måling av biologisk tilvekst enn det bruk av historisk kost modeller tilsier (IAS 41. IN4). Videre fremsetter standarden et hierarki for hvordan virkelig verdi skal fastsettes i ulike situasjoner. Standarden har for øvrig ingen særskilte unntaksregler som gir veiledning for hva som anses å gi det mest rettvise uttrykk for det som muligens er en spesiell situasjon for oppdrettsbransjen, nemlig tilfellet hvor produsentene av ulike årsaker ser ut til å ha en praksis hvor deler av biomassen blir slaktet og solgt på et stadium av den biologiske transformasjonen hvor det ikke oppnås kostnadsdekning."

Kredittilsynet kommenterer klagerens og egne anførsler om bruk av bestemmelsen i IAS 41.18a for fastsetting av virkelig verdi på smolt. Etter bestemmelsen bruer foretaket den siste transaksjonsprisen i markedet, forutsatt at det ikke har skjedd en betydelig endring i de økonomiske forhold mellom transaksjonstidspunktet og balansedagen. Tilsynet uttaler bl.a:

[...] I forhold til det norske markedet har Kredittilsynet lagt de samme forutsetningene som beskrives i klagen til grunn, nemlig at transaksjoner av smolt foregår bilateralt, men at det ikke eksisterer noen fast periodisk publikasjon av markedsprisnotering slik FHL/NSL forestår for slaktet laks.

[...] Kredittilsynet har ikke foretatt noen omfattende vurderinger av det norske smoltmarkedet. Det synes imidlertid klart at alle kriteriene i aktiv marked definisjonen i IAS 41.8 ikke behøver å være oppfylt for at observerte transaksjonspriser på smolt kan og skal benyttes til å innregne smolt til virkelig verdi. Det sentrale etter IAS 41.18a er som kjent 'den siste transaksjonsprisen i markedet'.

Videre fremheves det at smolt er et ikke-homogent produkt, hvor utsettelse kan skje mellom 8 og 18 mnd etter klekking, og at tidligere forsøk på å registrere markedspriser på 'standardsmolt' ikke har lyktes. Kredittilsynet er kjent med dette og at det synes å være en

relativt utbredt praksis å operere med en tredeling av smolten. Biologiske eiendeler grupperes ofte etter viktige egenskaper. Foretakene velger egenskaper i samsvar med de egenskaper som brukes i markedet som grunnlag for prissetting, jf. IAS 41.15. [...]

Med tanke på verdimåling av smolt anfører klagen i pkt. 3 at 'Sporadiske observasjoner av omsetning av et ikke-homogent produkt, er et klart upålitelig grunnlag for verdimåling.' IAS 41.18 innledes med: 'Dersom det ikke finnes et aktivt marked, bruker foretaket én eller flere av følgende metoder til å fastsette virkelig verdi a) den siste transaksjonsprisen i markedet...'. Videre heter det i IAS 41.18a '..forutsatt at det ikke har skjedd en betydelig endring i de økonomiske forhold mellom transaksjonstidspunktet og balansedagen.'. Dette innebærer at dersom klageren enten ikke er kjent med nylige transaksjonspriser på smolt, eller det har skjedd en betydelig endring i de økonomiske forhold mellom transaksjonstidspunktet og balansedagen, så kan slike priser ikke benyttes for fastsettelse av virkelig verdi. [...]

Dersom virkelig verdi kan fastsettes på en måte som ikke er klart upålitelig, herunder gjennom bestemmelsen i IAS 41.18a, så følger det av IAS 41.12 at den biologiske eiendelen skal innregnes til virkelig verdi med fradrag for estimerte omsetningsutgifter. Hvorvidt en slik virkelig verdi samtidig er en anskaffelseskost for foretak som ikke har en fullt vertikalt integrert matfiskproduksjon, er dermed underordnet.

I klagen diskuteres videre begrepene inngangsverdi og utgangsverdi. Disse begrepene er i enkelte sammenhenger sentrale i forbindelse med fastsettelse av virkelig verdi. Kredittilsynet kan imidlertid ikke se at spørsmålet om inngangs- og utgangsverdi er særskilt behandlet i IAS 41. [...]

[...] Generelt kan det sies å følge av standarder som krever innregning av eiendeler til virkelige verdi, at observerte transaksjonspriser på én eiendel skal brukes til å verdsette en lik eiendel, som selv ikke behøver å ha vært gjenstand for omsetning."

Kredittilsynet kommenterer klagernes anførsler om Kredittilsynets rolle/kompetanse og forholdet til CESR-standard. Tilsynet uttaler bl.a:

"Kredittilsynet anser det som klart at vedtaket ligger vel innenfor det som kan betegnes som en naturlig håndhevelse av IAS 41. Vedtaket medfører derved ingen fortolkning av standarden. Kredittilsynet kan ikke se at tilsynssamarbeidet i CESR eller regnskapstilsyn/kontrollordninger i andre land er vektige rettskildefaktorer ved forståelsen av verdipapirhandelloven § 12-1 tredje ledd, jf. forskrift av 13. oktober 2005 nr. 1198 og relevante forarbeider. Det anses således klart at Kredittilsynet har kompetanse til å fatte vedtaket. Det bemerkes for ordens skyld at Norge har oppfylt CESR-standard nr. 1 gjennom vphl. § 12-1 tredje ledd flg. og nevnte forskrift, jf. Ot.prp. nr. 89 (2003-2004) kapittel 4."

Kredittilsynet konkluderer med at ikke er grunn til å endre på vedtakene med unntak av presiseringen som er beskrevet i pkt. 4 i brevet her.

7 Departementets vurdering

Departementet legger til grunn klagerne opplysninger om at den laksen som er på markedet i de lavere vektklassene, i det vesentlige består av slaktet småfisk fra modne mærer. I tillegg medfører enkelte tilfeller av nødslakt at umoden småfisk kommer på markedet. Departementet legger for øvrig til grunn klagerne og Kredittilsynets gjengivelse av de faktiske forholdene i saken. Vi oppfatter at disse i det vesentlige er sammenfallende.

IAS 41.18 angir tre alternative metoder for å fastsette virkelig verdi dersom det ikke finnes et aktivt marked etter IAS 41.17. Etter IAS 41.18b bruker foretaket markedspriser for tilsvarende eiendeler med justering for å gjenspeile forskjeller. Etter IAS 18a bruker foretaket den siste transaksjonsprisen i markedet, forutsatt at det ikke har skjedd en betydelig endring i de økonomiske forhold mellom transaksjonstidspunktet og balansedagen. IAS 18c er ikke aktuell i saken. Etter IAS 41.20 fastsettes virkelig verdi, i tilfeller der det ikke finnes noen markedsbestemte priser eller verdier, ved å bruke nåverdien av forventet netto kontantstrømmer fra eiendelen. IAS 41.24 angir at anskaffelseskost noen ganger kan være tilnærmet lik virkelig verdi, bl.a. når det har skjedd liten biologisk omdanning siden den opprinnelige utgiften oppsto. Det antas i IAS 41.30 at det er mulig å foreta en pålitelig måling av en biologisk eiendels virkelige verdi. Denne antakelsen kan bare tilbakevises ved førstegangsinnregning av en biologisk eiendel der det ikke finnes markedsbaserte priser eller verdier, og der alternative estimerer på virkelig verdi vurderes å være klart upålitelige. I slike tilfeller skal den biologiske eiendelen måles til anskaffelseskost med fradrag for eventuell akkumulert avskrivning og eventuelle akkumulerte tap ved verdifall.

Klagerne har vurdert levende laks som er nær slakteklar alder (moden laks) til virkelig verdi etter IAS 41.18b på grunnlag av priser på slaktet laks. Annen levende laks (umoden laks), smolt og egg er vurdert til anskaffelseskost etter IAS 41.30. Laksen som klagerne har vurdert til virkelig verdi skal i praksis være laks der det gjenstår mindre enn 4-5 måneder til høsting. Det er opplyst at laks med slik gjenstående veksttid typisk vil ha en gjennomsnittsvekt som tilsvarer en slaktet vekt på om lag 4 kg. Dette er derfor angitt i bransjens prinsippnotat som en mulig operasjonell grense for overgang fra vurdering anskaffelseskost til vurdering til virkelig verdi.

Kredittilsynet vedtak pålegger klagerne å vurdere også umoden laks, der det finnes aktive markeder for omsetning av slaktet laks av tilsvarende størrelse, etter IAS 41.18b. I markeder hvor det eksisterer siste transaksjonspriser av levende smolt (smålags som overføres fra ferskvann til mærer i sjøen) som tilfredsstillende kriteriene i IAS 41.18a, pålegger vedtakene videre klagerne å benytte disse prisene som grunnlag for å fastsette smoltens virkelige verdi. Kredittilsynet legger til grunn at vurdering av laks til anskaffelseskost i disse tilfellene er i strid med IAS 41.

Klagers primære anførsel er at umoden laks ikke kan regnskapsføres etter IAS 41.18b. Det framholdes for det første at slaktet laks av tilsvarende størrelse ikke er en "tilsvarende eiendel" som levende umoden laks. Det anføres at kriteriet må avgjøres ut fra kommersiell/økonomisk likhet og ikke ytre/fysisk likhet. Departementet er enig i dette og oppfatter at dette også er utgangspunktet for Kredittilsynets vedtak. Kredittilsynet antar at observerte transaksjonspriser på smålaks er transaksjoner iverksatt av villige selgere. Ut fra det opplyste er denne smålaksen enten et biprodukt fra slakt av modne mærer, i den forstand at målet med produksjonen er større laks, eller et resultat av nødslakt. Etter departementets vurdering kan det da ikke legges til grunn at det foreligger villige selgere for denne laksen (jf. kriteriet om dette i definisjonen av aktivt marked i IAS 41.8). Departementet har ut fra dette kommet til at det ikke er tilstrekkelig grunnlag for et krav om å benytte markedspriser på laks av tilsvarende størrelse. I det følgende vurderes derfor om slaktet laks i klasser for vekt og kvalitet som på denne måten oppfyller kriteriet om villige selgere, er "tilsvarende eiendeler" som levende umoden laks.

Klagerne argumenterer videre for at det følger av dette at slaktet og levende laks bare er "tilsvarende eiendeler" dersom det er kommersielt noenlunde likeverdige alternativer å slakte eller fortsette oppdrettingen. Etter departementets vurdering er det ikke grunnlag i standarden for en slik slutning. Tvert i mot gir IAS 41.18b anvisning på justeringer for forskjeller. Departementet legger til grunn at det også omfatter forskjeller som består i at slaktning og fortsatt oppdrett ikke er kommersielt likeverdige alternativer. Det må avgjøres mer konkret om de aktuelle markedsprisene for slaktet laks har tilstrekkelig utsagnskraft for verdsettingen av den umodne levende laksen når en særlig tar i betraktning muligheten for justeringer for forskjeller (omtales nærmere nedenfor) og presumpsjonen i IAS 41.30 om at det er mulig å fastsette en biologisk eiendels virkelige verdi. Departementet legger til grunn at markedspriser på slaktet laks ville vært sentral informasjon i et tenkt marked for levende umoden laks og at det ville vært en direkte sammenheng mellom prisendringer i disse markedene. Det tas forbehold om at en slik sammenheng kan være mer usikker for smålaks som har vært i mæren i kort tid siden utsetting som smolt. Dette er etter departementets vurdering tilstrekkelig til å oppfylle kriteriet om "tilsvarende eiendel" i IAS 41.18b. Departementet legger til grunn for vedtaket her at umoden levende laks som nevnt skal vurderes etter IAS 41.18b. Kredittilsynets vedtak justeres i samsvar med vurderingene ovenfor.

Flere av klagers anførsler er grunnet på at Kredittilsynets vedtak, etter klagers forståelse, ikke åpner for å ta hensyn til den verdi som ligger i videre oppdrett av umoden levende laks. I vedtakene er det vist særskilt til IAS 41.9 om at biologiske eiendeler skal vurderes til virkelig verdi basert på dens aktuelle plassering og tilstand "herunder den vekt og kvalitet den har på balansedagen". I det aktuelle avsnittet står det også at "levende laks skal verdsettes ut fra observerbare priser på slaktet laks i den vektklasse (hensyntatt justering for vektomregningsfaktor fra levende til slaktet laks) som laksen ville bli omsatt i om den ble slaktet på balansedagen". Det står videre at den "observerbare markedsprisen for den tilsvarende slaktede laksen bør justeres dersom

det for eksempel eksisterer kvalitetsforskjeller (IAS 41.18b)". Det er ikke presisert øvrige justeringer som bør gjøres. Ekspertutvalgets tilleggsuttalelse i klageomgangen er egnet til å belyse dette. Departementet legger til grunn at Kredittilsynets vedtak er forutsatt å være i samsvar med ekspertutvalgets uttalelser i saken. Ekspertutvalget presiserer følgende i sin tilleggsuttalelse:

"Utvalget gikk ikke i sin tidligere uttalelse nærmere inn på hvordan en eventuell justering skulle gjennomføres, men understreket at det naturlig kunne oppstå avvik mellom markedsprisen på slaktet fisk og virkelig verdi av levende fisk. I denne forbindelse vil ekspertutvalget tilføye følgende: Målsettingen med verdsettelse i henhold til 41.18b er å komme frem til en tilfredsstillende tilnærming til virkelig verdi på levende fisk som reflekterer dagens markedssituasjon. Med virkelig verdi på levende fisk menes den hypotetiske markedspris som ville dannet seg, dersom det hadde eksistert et aktivt marked for levende fisk. Når det tas utgangspunkt i prisnoteringer for slaktet fisk, skal det om nødvendig foretas en justering av prisen. Slike justeringer skal være i samsvar med de vurderinger markedsaktører antas å foreta for å komme frem til prisen levende fisk ville blitt omsatt til i en armlengdes transaksjon (jf IAS 41.8) gitt fiskens aktuelle plassering og tilstand (jf IAS 41.9).

Det bør være opp til selskapene eller bransjen som helhet å foreslå hensiktsmessige justeringsfaktorer."

Departementet legger i samsvar med denne uttalelsen til grunn at det etter IAS 41.9 er et krav om å ta hensyn til alle aktuelle egenskaper ved laksen i dens "aktuelle plassering og tilstand" på balansedagen. Det inkluderer, slik det er presisert i vedtakene, den vekt og kvalitet laksen har på balansedagen, men også at det er levende umoden laks i mæ med et aktuelt potensial for videre vekst fram til den er slakteklar. Ved vurdering etter IAS 41.18b må dette tas hensyn til ved den påkrevde justering for å gjenspeile forskjeller. Ekspertutvalgets presisering innebærer etter departementets forståelse at det etter IAS 41.18b, med utgangspunkt i prisnoteringer for slaktet fisk, skal justeres for alle slike forhold "i samsvar med de vurderinger markedsaktører antas å foreta for å komme frem til prisen levende fisk ville blitt omsatt til i en armlengdes transaksjon" for å "komme frem til en tilfredsstillende tilnærming til virkelig verdi på levende fisk som reflekterer dagens markedssituasjon". Departementet har ut fra dette og av hensyn til klarhet kommet til at det bør gjøres visse endringer i samsvar med dette i den delen av Kredittilsynets vedtak som gjelder justeringer for å gjenspeile forskjeller etter IAS 41.18.b.

Uavhengig av om det eksisterer et marked der "den siste transaksjonsprisen" for smolt kan observeres, er departementet usikker på om det er i tråd med standarden å anvende IAS 41.18a på smolt. Som påpekt av klagerne er det mest sentrale kjennetegnet ved smolt at den er laks i en fase hvor den skal overføres fra ferskvann til saltvann. Dette ligner på, men er ikke identisk med, planting av frø. Nyplantede frø skal, etter departementets forståelse, ikke måles til virkelig verdi som biologisk eiendel etter IAS

41. Det vises til definisjonen av biologisk eiendel i IAS 41.5, jf. også IAS 41.6 om landbruksvirksomhet, IAS 41.7 om biologisk omdanning og forutsetningsvis IAS 41.24. Det gjelder uavhengig av om det finnes et aktivt marked for omsetning av frø. For en frøprodusent vil frøene være et landbruksprodukt etter IAS 41.5 som i så fall skal måles til virkelig verdi. Samme betraktningssmåte kan være mest relevant etter standarden også for smolt, slik at smolten ved utsetting skal vurderes til anskaffelseskost hos oppdretteren. Det er imidlertid også holdepunkter i standarden for at smolt ikke kan sammenlignes med frø, jf. særlig at en biologisk eiendel defineres som "et levende dyr eller en levende plante" og at smolt klart nok er et levende dyr mens et frø i denne sammenheng neppe er en levende plante. Ut fra dette er det heller ikke hensiktsmessig å gå nærmere inn på måling av smolt. Departementet har ut fra dette kommet til at vedtaket i klagesaken ikke bør omfatte regnskapsføringen av smolt. Klagerne må da vurdere, under hensyn blant annet til vedtaket for øvrig, om og når IAS 41.24, IAS 20 eller IAS 41.18 skal anvendes på den minste laksen.

8 Vedtak

Kredittilsynets vedtak 3. februar 2006 for henholdsvis Fjord Seafood ASA, Lerøy Seafood Group ASA og Pan Fish ASA opprettholdes med følgende endringer:

Slaktet oppdrettslaks som omsettes som hel, sløyet fisk, er å anse som en tilsvarende eiendel som levende oppdrettslaks i henhold til IAS 41 "Landbruk", punkt 18 bokstav b (IAS 41.18 b). Dette gjelder også for levende, umoden oppdrettslaks, jf. likevel siste strekpunkt nedenfor. Det eksisterer aktive markeder for omsetning av slaktet oppdrettslaks som oppfyller kravene i IAS 41.8. Virkelig verdi av umoden, levende oppdrettslaks skal derfor fastsettes med utgangspunkt i observerbare priser på slaktet oppdrettslaks i disse markedene. Foretaket skal ta utgangspunkt i prisen for slaktet laks som observeres i det markedet foretaket forventer å benytte når den aktuelle levende oppdrettslaksen slaktes.

Den observerbare prisen foretaket etter foregående strekpunkt skal ta utgangspunkt i, skal justeres for å gjenspeile forskjeller mellom denne prisen og den hypotetiske markedspris som ville dannet seg dersom det hadde eksistert et aktivt marked for levende, umoden oppdrettslaks (IAS 41.18 b). Slike justeringer skal være i samsvar med de vurderinger markedsaktører antas å foreta for å komme frem til prisen levende, umoden oppdrettslaks ville blitt omsatt til i en armlengdes transaksjon (IAS 41.8) gitt oppdrettslaksens aktuelle plassering og tilstand (IAS 41.9). Innregnet verdi skal ta hensyn til estimerte omsetningsutgifter (IAS 41.12). Transportutgifter og andre utgifter for å få eiendelen til markedet skal trekkes fra markedspriser for å oppnå virkelig verdi (IAS 41.9).

Departementet tar ikke i dette vedtaket stilling til om smolt og smålaks som har vært i mæren i kort tid siden utsetting som smolt, er å anse som en tilsvarende

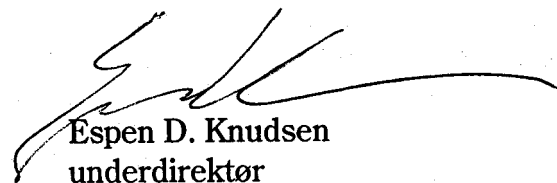
eiendel som levende oppdrettslaks i henhold til IAS 41.18 b. For slik levende, umoden oppdrettslaks, må klagerne vurdere på nytt, under hensyn blant annet til vedtaket for øvrig, om og eventuelt når virkelig verdi kan fastsettes etter 41.18 b (markedspriser på slaktet laks), 41.20 (nåverdien av forventede netto kontantstrømmer fra fisken) eller 41.24 (anskaffelseskost som tilnærming til virkelig verdi).

Disse vedtakene gjøres gjeldende fra og med delårsregnskapet for fjerde kvartal 2006 og årsregnskapet for 2006.

Departementets vedtak i de tre klagesakene kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28. Det gjøres oppmerksom på parters rett til innsyn i sakens dokumenter etter forvaltningsloven §§ 18 - 20.

Med hilsen

Jan Bjørland e.f.
ekspedisjonssjef

Espen D. Knudsen
underdirektør